

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Adroddiad ar yr amcangyfrif o incwm a
threuliau swyddfa'r Archwilydd Cyffredinol
Cymru, ar gyfer y flwyddyn yn diweddu 31
Mawrth, 2014

Tachwedd 2012

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl, i ddeddfu ar gyfer Cymru ac i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Gallwch weld copi electronig o'r adroddiad hwn ar wefan y Cynulliad Cenedlaethol:
www.cynulliadcymru.org

Gellir cael rhagor o gopiau o'r ddogfen hon mewn ffurfiau hygyrch, yn cynnwys Braille, print bras, fersiwn sain a chopïau caled gan:

Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Ffôn: 029 2089 8597 / 8032

Ffacs: 029 2089 8021

E-bost: Pwyllgor.Cyfrifoncyhoeddus@cymru.gov.uk

© Hawlfraint Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2012

Ceir atgynhyrchu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhyrchu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difriol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru sy'n berchen ar hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Adroddiad ar yr amcangyfrif o incwm a
threuliau swyddfa'r Archwilydd Cyffredinol
Cymru, ar gyfer y flwyddyn yn diweddu 31
Mawrth, 2014

Tachwedd 2012

Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Pwerau

Cafodd y Pwyllgor ei sefydlu ar 22 Mehefin 2011.

Nid rhan o Lywodraeth Cymru yw'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus. Yn hytrach, rôl y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yw sicrhau bod gwaith craffu priodol a thrylwyr yn cael ei wneud ynglŷn â gwariant Llywodraeth Cymru.

Mae pwerau'r Pwyllgor wedi'u nodi yn Rheolau Sefydlog Cynulliad Cenedlaethol Cymru, ac mae swyddogaethau penodol y Pwyllgor wedi'u nodi yn Rheol Sefydlog 18 (ar gael yn www.cynulliadcymru.org). Yn benodol, caiff y Pwyllgor ystyried adroddiadau sydd wedi'u paratoi gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ynghylch cyfrifon Llywodraeth Cymru a chyrrff cyhoeddus eraill, ac ynghylch darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth i adnoddau gael eu defnyddio i gyflawni swyddogaethau cyhoeddus.

Mae gan y Pwyllgor bwerau statudol penodol hefyd o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 ynghylch penodi'r Archwilydd Cyffredinol, ei gyllideb ac archwilwyr y swyddfa honno.

Aelodau cyfredol y Pwyllgor

Darren Millar (Cadeirydd)

Ceidwadwyr Cymreig
Gorllewin Clwyd

Mohammad Asghar (Oscar)

Ceidwadwyr Cymreig
Dwyrain De Cymru

Mike Hedges

Llafur Cymru
Dwyrain Abertawe

Julie Morgan

Llafur Cymru
Gogledd Caerdydd

Gwyn R Price

Llafur Cymru
Islwyn

Jenny Rathbone

Llafur Cymru
Canol Caerdydd

Aled Roberts

Democratiaid Rhyddfrydol Cymru
Gogledd Cymru

Lindsay Whittle

Plaid Cymru
Dwyrain De Cymru

Cynnwys

Argymhellion y Pwyllgor	5
Cyflwyniad	6
Beth yw'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus?	6
Pwy yw Archwilydd Cyffredinol Cymru, a beth yw Swyddfa Archwilio Cymru?	7
A ydym yn cymeradwyo amcangyfrif yr Archwilydd Cyffredinol o'i ofynion cyllidebol ar gyfer blwyddyn ariannol 2013-14?	7
Strwythur yr adroddiad hwn	8
1. Ein trosolwg o amcangyfrif yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer 2013-14	9
Arian cyfalaf	9
Arian refeniw	10
Arbedion effeithlonrwydd	10
Ffioedd archwilio	11
Strategaeth gorfforaethol	13
2. Gweithio gydag eraill i rannu dysgu	15
3. Cynnal rhaglen gwerth am arian wrth ymateb i geisiadau am ymchwiliadau ad hoc	18
4. Goblygiadau'r Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) i Swyddfa Archwilio Cymru	21
Atodiad 1: Amcangyfrif o ofynion cyllidebol yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2014	23
Tystion	45
Rhestr o dystiolaeth ysgrifenedig	46

Argymhellion y Pwyllgor

Mae argymhellion y Pwyllgor i'r Archwilydd Cyffredinol wedi'u rhestru isod, yn y drefn y maent yn ymddangos yn yr adroddiad hwn. Trowch at dudalennau perthnasol yr adroddiad i weld y dystiolaeth ategol a'r casgliadau:

Argymhelliad 1. Rydym yn argymell bod yr Archwilydd Cyffredinol yn cynhyrchu adroddiadau effaith ar yr arbedion mesuradwy a'r buddion anfesuradwy a wireddir o ganlyniad i'w ymchwiliadau, gan gynnwys y rhai a geir o ganlyniad i'r Gyfnewidfa Arfer Da. (Tudalen 16)

Argymhelliad 2. Rydym yn argymell bod yr Archwilydd Cyffredinol yn darparu dadansoddiad manwl yn ei adroddiad blynyddol (ar gyfer 2013-2014 a thu hwnt) o sut y cafodd y gronfa wrth gefn o £250,000 ar gyfer cynnal ei raglen gwerth am arian a gynlluniwyd ymlaen llaw ei defnyddio. Rydym yn disgwyl y bydd y dadansoddiad hwn yn cynnwys gwybodaeth am unrhyw symiau a ddychwelwyd i Gronfa Gyfunol Cymru, o ganlyniad i'r diffyg angen (neu'r angen cyfyngedig) am ymchwiliadau ad hoc yn ystod y flwyddyn ariannol o dan sylw. (Tudalen 20)

Cyflwyniad

Beth yw'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus?

1. Rydym ni (y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus) yn bwyllgor trawsbleidiol yn y Cynulliad Cenedlaethol sy'n cynnwys Aelodau o bob un o'r pedair plaid wleidyddol sy'n cael eu cynrychioli yn y Cynulliad.
2. Mae gennym amrywiaeth o rolau a swyddogaethau. Un o'r cyfrifoldebau hyn yw ystyried amcangyfrif Archwilydd Cyffredinol Cymru o incwm a threuliau ei swyddfa ar gyfer y flwyddyn ariannol sydd i ddod.¹
3. Mae Rheolau Sefydlog Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn datgan bod yn rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol gyflwyno'r amcangyfrif hwn i'r Pwyllgor cyn gynted ag y bo'n ymarferol, ond heb fod yn hwyrach na 1 Tachwedd ym mhob blwyddyn ariannol.²
4. Yna, rhaid inni ystyried yr amcangyfrif hwn a'i osod gerbron y Cynulliad, ynghyd ag unrhyw welliannau y credwn sy'n briodol, cyn 22 Tachwedd.³ Wrth drafod yr amcangyfrif, rhaid inni ystyried unrhyw sylwadau a wnaed gan yr Archwilydd Cyffredinol.
5. Yna, caiff yr amcangyfrif hwn ei ymgorffori yn y cynnig cyllideb blynyddol, a gyflwynir gan un o Weinidogion Cymru.⁴ Yna, bydd Aelodau Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn pleidleisio ar y cynnig cyllideb blynyddol. Ni ellir cyflwyno unrhyw welliannau i'r cynnig cyllideb blynyddol: mae'r cynnig naill ai'n cael ei dderbyn neu ei wrthod. Mae'r cynnig hwn yn awdurdodi ystod o faterion, gan gynnwys:

– cyfanswm yr adnoddau y gall yr Archwilydd Cyffredinol eu defnyddio yn ystod y flwyddyn ariannol;

¹ Mae ein ystyriaeth o'r amcangyfrifon hyn wedi'i nodi'n benodol o dan baragraff 12 o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Yn benodol, nid oes gennym yr awdurdod i archwilio rhannau o'r incwm neu'r treuliau a amcangyfrifwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru sy'n berthnasol i: Rhan 1 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 (c.27) (archwiliadau gwerth gorau); adran 33(3)(b) o'r Ddeddf honno (grantiau i'r Archwilydd Cyffredinol); neu Ran 2 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (c.23) (archwilio llywodraeth leol), ac eithrio adran 44.

² Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Rheolau Sefydlog Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Mehefin 2012, Rheol Sefydlog 20.21

³ Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Rheolau Sefydlog Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Mehefin 2012, Rheol Sefydlog 20.22

⁴ Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Rheolau Sefydlog Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Mehefin 2012, Rheol Sefydlog 20.26

- cyfanswm yr adnoddau y mae'r Archwilydd Cyffredinol yn eu cronni y gall eu cadw a'u defnyddio (yn hytrach na'u talu i mewn i Gronfa Gyfunol Cymru); a'r
- swm o arian parod y gellir ei dalu o Gronfa Gyfunol Cymru i'r Archwilydd Cyffredinol.

Pwy yw Archwilydd Cyffredinol Cymru, a beth yw Swyddfa Archwilio Cymru?

6. Yr Archwilydd Cyffredinol a'r archwilwyr a benodir ganddo mewn llywodraeth leol yw archwilwyr allanol statudol y rhan fwyaf o'r sector cyhoeddus yng Nghymru. Maent yn gyfrifol am gynnal archwiliadau blynyddol ar y rhan fwyaf o'r arian cyhoeddus a gaiff ei wario yng Nghymru. Mae hyn yn cynnwys archwilio elfennau o'r arian hwn sy'n cael eu trosglwyddo gan Lywodraeth Cymru i gyrff eraill, fel y GIG yng Nghymru a llywodraeth leol.

7. Mae'r Archwilydd Cyffredinol a'i staff yn gweithio o dan adain Swyddfa Archwilio Cymru, a sefydlwyd ym mis Ebrill 2005. Yr Archwilydd Cyffredinol yw Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru ac mae ganddo gyfrifoldeb personol dros drefnu, rheoli a staffio'r Swyddfa yn gyffredinol, yn ogystal â'i gweithdrefnau mewn perthynas â materion ariannol a materion eraill.

A ydym yn cymeradwyo amcangyfrif yr Archwilydd Cyffredinol o'i ofynion cyllidebol ar gyfer blwyddyn ariannol 2013-14?

8. Ydym. Rydym yn cymeradwyo amcangyfrif yr Archwilydd Cyffredinol o incwm a threuliau ei swyddfa ar gyfer blwyddyn ariannol 2013-14, fel y'i nodir yn atodiad 1 i'r adroddiad hwn.

9. Er gwybodaeth, gwnaethom ystyried fersiwn wreiddiol yr amcangyfrif a gyflwynwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol yn ystod ein cyfarfod ar 23 Hydref 2012, a oedd yn gofyn inni roi'r awdurdod iddo ddefnyddio adnoddau ac arian parod gwerth £5.494 miliwn o Gronfa Gyfunol Cymru.

10. Fodd bynnag, ar ôl y cyfarfod hwnnw, tynnodd yr Archwilydd Cyffredinol un elfen o'r amcangyfrif hwnnw yn ôl, a oedd yn werth cyfanswm o £250,000. Yn wreiddiol, bwriedwyd defnyddio'r rhan honno o'r amcangyfrif i dalu costau'r trefniadau newydd sydd wedi'u nodi yn y Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru).

11. Yr amcangyfrif sydd wedi'i gynnwys yn atodiad 1 i'r adroddiad hwn yw'r amcangyfrif diwygiedig o gostau a gwariant ar gyfer blwyddyn ariannol 2013-14, sef yr amcangyfrif yr ydym yn ei gymeradwyo bellach. Mae'r amcangyfrif diwygiedig hwn yn cynnwys manylion am y gofyniad net o adnoddau refeniw ac arian parod gwerth £5.244 miliwn.

Strwythur yr adroddiad hwn

12. Ym mhennod gyntaf yr adroddiad hwn, rydym yn rhoi trosolwg o amcangyfrif yr Archwilydd Cyffredinol o wariant.

13. Yn yr ail bennod, rydym yn ystyried cais yr Archwilydd Cyffredinol am gynnydd o £250,000 uwchlaw cyllideb y flwyddyn ariannol flaenorol, at ddibenion cefnogi'r gwaith o gyfnewid arfer da.

14. Ym mhennod tri, rydym yn ystyried cais yr Archwilydd Cyffredinol am fuddsoddiad ychwanegol ar wahân o £250,000 uwchlaw cyllideb y flwyddyn ariannol flaenorol, at ddibenion ymateb yn brydlon i geisiadau am waith ad hoc.

15. Yn olaf, ym mhennod pedwar, rydym yn ystyried cais gwreiddiol yr Archwilydd Cyffredinol am fuddsoddiad ychwanegol o £250,000 ar gyfer 2013-14 i dalu costau'r trefniadau newydd sydd wedi'u nodi ym Mil Archwilio Cyhoeddus (Cymru). Yn dilyn ein cyfarfod ar 23 Hydref, tynnwyd y cais hwn yn ôl. Fodd bynnag, credwn ei bod yn briodol inni wneud sylwadau ynghylch y cais gwreiddiol, gan ein bod yn disgwyl y bydd angen arian ychwanegol yn y dyfodol o bosibl i dalu costau'r trefniadau newydd sydd wedi'u nodi yn y Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru).

1. Ein trosolwg o amcangyfrif yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer 2013-14

Arian cyfalaf

16. Mae arian cyfalaf yn cael ei wario ar asedau pwysig sy'n para am nifer o flynyddoedd, fel adeiladau neu systemau TGCh.

17. Roedd amcangyfrifon yr Archwilydd Cyffredinol yn cynnwys cais am £20,000 mewn arian cyfalaf ar gyfer 2013-14. Nodasom fod y cais hwn yn cymharu â'r cais am £16,000 a gymeradwywyd yn 2012-13 a'r cais am £20,000 a gymeradwywyd yn 2011-12. Dywedodd yr Archwilydd Cyffredinol mai diben yr arian hwn oedd "helpu i ddatblygu ein seilwaith TGCh, megis adnewyddu serfwyr."⁵

18. Gofynasom pam fod angen adnewyddu'r serfwyr hyn yn awr, a rhoddwyd yr ateb a ganlyn inni:

"We have a programme of ICT replacement and upgrading, which we apply to all of our ICT kit—laptops, servers and so on. We work on the basis that we want to replace before systems fail, rather than when they fail. Therefore, for example, with the new server, there is a dual requirement. One is that it is nearing the end of its useful life, and we believe that it is time to replace before it fails. Failure would cause significant adverse consequences for the organisation... A breakdown may be rare, but it would be catastrophic for any organisation, and we have to take a prudent approach to ensure that the kit is in proper working order."⁶

19. Nododd Swyddfa Archwilio Cymru hefyd fod galwadau cynyddol ar ei serfwyr a'i offer TGCh, gan ddweud:

"We need additional bandwidth, as there is more homeworking or remote working by our auditors, who work at sites across Wales. Therefore, with that increase in demand, we need a

⁵ Swyddfa Archwilio Cymru, Amcangyfrif o incwm a threuliau swyddfa'r Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben ar 31 Mawrth 2014, Paragraff (Para) 16

⁶ Y Cofnod, Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus Cynulliad Cenedlaethol Cymru, 23 Hydref 2012, Paragraffau (Para) 80 a 84

better and improved server to ensure that we provide all the tools that our auditors need to discharge their duties”⁷

20. Rydym yn fodlon cymeradwyo'r cynnydd hwn yn yr arian cyfalaf a fydd ar gael i'r Archwilydd Cyffredinol. Serch hynny, rydym wedi gofyn iddo roi gwybodaeth inni am gapasiti serfiwr TGCh cyfredol Swyddfa Archwilio Cymru, ac am sut y gwnaeth Swyddfa Archwilio Cymru benderfyniad am pryd y byddai angen iddi adnewyddu ei serfiwr.

Arian refeniw

21. Mae arian refeniw yn cael ei wario ar eitemau sy'n cael eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau o ddydd i ddydd, fel staffio, cyflenwadau neu wasanaethau a ddarperir drwy gontractau allanol.

22. Mae amcangyfrif yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer 2013-14 yn rhagdybio y bydd ei ofynion o ran adnoddau yr un peth mewn termau arian parod â'r gofynion yn 2012-13, ac eithrio'r ddwy eitem a ganlyn:

- buddsoddiad ychwanegol gwerth £250,000 ar gyfer cefnogi arfer da; a
- buddsoddiad ychwanegol gwerth £250,000 i sicrhau y gall yr Archwilydd Cyffredinol ymateb yn brydlon i alwadau cynyddol am waith ad hoc.

23. Rydym yn ystyried y ddau gynnydd hyn ym mhenodau 2 a 3 o'r adroddiad hwn.

Arbedion effeithlonrwydd

24. Ar wahân i'r ddau gynnydd eithriadol sy'n cael eu hystyried ym mhenodau 2 a 3, ni fydd unrhyw newid i'r arian a gaiff ei ddyrannu i benawdau gwariant eraill yr Archwilydd Cyffredinol. Nodasom fod hyn, yn sgîl chwyddiant (costau cyffredinol yn cynyddu), yn golygu y byddai gostyngiad mewn termau real yng nghyfanswm yr arian a gaiff ei ddyrannu i'r rhan fwyaf o feysydd gwariant yr Archwilydd Cyffredinol.

25. Cytunodd yr Archwilydd Cyffredinol â'r dadansoddiad hwn, ac amcangyfrifodd y byddai hyn, mewn termau real, yn “cyfateb i ostyngiad o 2.5 y cant yng nghostau fy swyddfa.”⁸ O ganlyniad i hyn, nododd yr Archwilydd Cyffredinol ei fod yn rhagweld yr angen i wneud

⁷ Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012, Para 80

⁸ Swyddfa Archwilio Cymru, Amcangyfrif o incwm a threuliau swyddfa'r Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben ar 31 Mawrth 2014, Para 8

arbedion effeithlonrwydd gwerth tua £500,000 y flwyddyn nesaf.⁹ Rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol fanylion inni am nifer o gamau gweithredu y bwriedir eu cymryd i wireddu'r arbedion hyn, gan gynnwys arbed £70,000 mewn perthynas â defnyddio cerbydau fflyd,¹⁰ a gofyn i'r staff leihau costau cyffredinol i sicrhau 2.5% o arbedion effeithlonrwydd ychwanegol mewn perthynas â sylfaen gost bresennol y swyddfa.¹¹

26. Rydym yn croesawu camau gweithredu'r Archwilydd Cyffredinol i sicrhau arbedion effeithlonrwydd. Credwn fod yr hinsawdd economaidd bresennol yn tynnu sylw at yr angen i holl gyrff y sector cyhoeddus roi'r gwerth gorau posibl am arian.

Ffioedd archwilio

27. Mae'r rhan fwyaf o incwm yr Archwilydd Cyffredinol yn deillio o'r ffioedd a godir am ddarnau penodol o waith archwilio (er enghraifft, ffioedd am archwilio cyfrifon). Mae gweddill y gwaith (gan gynnwys y rhaglen genedlaethol o astudiaethau gwerth am arian) yn cael ei ariannu drwy grant gan Gronfa Gyfunol Cymru.

28. Dywedodd yr Archwilydd Cyffredinol wrthym nad oedd yn bwriadu cynyddu ei ffioedd a'i gostau arferol am gynnal ymchwiliadau a darparu gwasanaethau cysylltiedig, er bod lefelau ei ffioedd yn ddibynnol, i ryw raddau, ar amgylchiadau pob corff lleol unigol. Er enghraifft, nodwn y byddai angen i'r ffi fod yn ddigonol i ariannu'r gwaith a fyddai angen ei wneud i sicrhau bod archwilwyr yn gallu cyflawni eu cyfrifoldebau mewn modd priodol, o gofio amgylchiadau lleol fel yr amgylchedd llywodraethu, proffil risg y corff, ei drefniadau o ran rheoli cyllidebau a pherfformiad, ei faint, pa mor gymhleth yw a'i hanes o ran sicrhau gwelliannau.

29. Rydym yn falch nad yw'r Archwilydd Cyffredinol yn bwriadu cynyddu ei ffioedd archwilio. Nodwn fod awdurdodau lleol yng Nghymru eisoes o dan bwysau ariannol sylweddol, ac y byddai cynnal lefelau presennol eu ffioedd yn eu helpu i fantoli eu cyllidebau. Credwn ei bod yn briodol bod unrhyw welliannau yng ngwasanaeth yr Archwilydd Cyffredinol—fel darparu seminarau ar arfer da—yn cael eu

⁹ Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012, Para 93

¹⁰ Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012, Para 102

¹¹ Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012, Para 98

hariannu'n uniongyrchol drwy Gronfa Gyfunol Cymru, yn hytrach na thrwy gynyddu ffioedd.

30. Fodd bynnag, nodasom hefyd fod yr Archwilydd Cyffredinol, yn y ddogfennaeth sy'n gysylltiedig â'i amcangyfrifon, yn dweud ei bod yn bosibl y bydd yn rhaid iddo:

“newid y ffordd rwy'n codi TAW yn y dyfodol. Os bydd hyn yn digwydd, mae'n debyg y byddai fy nghostau yn cynyddu tua £600,000 y flwyddyn, y byddai angen i mi ei gynnwys mewn amcangyfrif atodol ar gyfer y flwyddyn y rhoddwyd unrhyw newid ar waith gan Gyllid a Thollau EM.”¹²

31. Gofynasom i'r Archwilydd Cyffredinol a fyddai'r cynnydd blyneddol hwn o £600,000 mewn costau yn cael ei ariannu drwy gynyddu ffioedd neu drwy wneud cais atodol am arian ychwanegol o Gronfa Gyfunol Cymru. Fodd bynnag, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn parhau i gynnal trafodaethau ar y mater hwn gyda Chyllid a Thollau EM, a rhoddwyd yr ateb a ganlyn inni:

“If that came to pass, the Auditor General would have to take a view on what balance could be recovered from fees and what balance would need to be sought from the consolidated fund. We are still waiting to hear back from HMRC.”¹³

32. Gofynasom hefyd pa bryd y byddai penderfyniad yn cael ei wneud ar y mater hwn, ond rhoddwyd yr ateb a ganlyn inni:

“this situation has been ongoing since about 2004. I would not have expected it to take that amount of time to resolve, but it is not a quick process, I am sorry to say.”¹⁴

33. Nodwn ymdrechion yr Archwilydd Cyffredinol i ddatrys y mater hwn, ac roeddem yn falch o glywed yn ddiweddar bod swydd benodol wedi cael ei llunio o fewn Cyllid a Thollau EM i sicrhau cynnydd ar y materion hyn.¹⁵ Rydym yn rhagweld y bydd yr Archwilydd Cyffredinol am gael trafodaethau pellach â ni unwaith y bydd penderfyniad wedi'i wneud ar y graddau y bydd ei gostau'n cynyddu o ganlyniad i TAW, ac

¹² Swyddfa Archwilio Cymru, Amcangyfrif o incwm a threuliau swyddfa'r Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben ar 31 Mawrth 2014, Para 37

¹³ Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012, Para 108

¹⁴ Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012, Para 110

¹⁵ Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012, Para 25

unwaith y byddwn yn gwybod pa effaith—os o gwbl—y bydd hyn yn ei gael ar ei ffioedd archwilio.

Strategaeth gorfforaethol

34. Mae amcanion strategol unrhyw sefydliad effeithiol yn chwarae rhan hanfodol yn y broses o benderfynu sut y bydd ei gyllidebau'n cael eu mantoli a'u blaenoriaethu. Yn y ddogfennaeth sy'n gysylltiedig â'i amcangyfrifon, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn nodi y bydd yn ymgynghori cyn hir ar strategaeth gorfforaethol newydd a fydd yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 2013 a 2016. Bydd yr ymgynghoriad hwn yn cynnwys chwe ymrwymiad strategol:

- gwneud gwaith gwerth am arian â 'phwyslais ar galedi' i helpu'r sector cyhoeddus yng Nghymru i sicrhau arbedion ac arbedion effeithlonrwydd eraill;
- gwella ein gwaith ar feincnodi a chymharu perfformiad a chynyddu ein gweithgarwch rhannu gwybodaeth archwilio a chyfnewid arfer da er mwyn galluogi'r sector cyhoeddus yng Nghymru i fanteisio ar brofiadau mewn mannau eraill;
- adolygu ein fframwaith archwilio er mwyn rhoi mwy o sicrwydd ynghylch effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu a materion eraill sydd o ddiddordeb i'r cyhoedd;
- drwy ein gwaith archwilio, adrodd yn fwy cynhwysfawr ar gydymffurfiaeth â dyletswyddau sy'n ymwneud â datblygu cynaliadwy, cydraddoldeb a defnyddio'r Gymraeg a dangos ein bod yn cydymffurfio â'r dyletswyddau hynny;
- gweithio'n agosach gyda chyrff adolygu allanol a gwella'r ffordd rydym yn rhedeg ein busnes yn ystod cyfnod pontio; a
- gwella'r defnydd rydym yn ei wneud o dechnoleg gwybodaeth ac adrodd yn fwy cynhwysfawr ar b'un a yw cyrff eraill yn gwneud y defnydd gorau ohoni."¹⁶

35. Nodasom y byddai'r ymrwymladau hyn yn llywio'r modd y byddai cyllideb yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer 2013-14 yn cael ei defnyddio. Gofynasom i'r Archwilydd Cyffredinol sut y byddai'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yn cyfrannu at ddatblygiad ei strategaeth. Dywedodd yr Archwilydd Cyffredinol:

¹⁶ Swyddfa Archwilio Cymru, Amcangyfrif o incwm a threuliau swyddfa'r Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben ar 31 Mawrth 2014, Para 19

“by the end of this month, I will have written to a large number of stakeholders in Wales, including this committee, with the approach that I intend to take to the strategy, seeking your views on it. This is not a document that I am publishing and saying, ‘This is my strategy’. It is more a case of, ‘This is on the way towards being a strategy, and these are the factors that we want to take into account’. We will very much welcome the views of this committee and of the wider group of stakeholders in Wales.”¹⁷

36. Edrychwn ymlaen at drafod strategaeth gorfforaethol yr Archwilydd Cyffredinol mewn mwy o fanylder.

¹⁷ Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012 – Para 121

2. Gweithio gydag eraill i rannu dysgu

37. Yn 2012-13, neilltuodd yr Archwilydd Cyffredinol £200,000 ar gyfer *'gweithio gydag eraill i rannu dysgu, gan gynnwys darparu'r Gyfnewidfa Arfer Da.'* Fodd bynnag, mae'r amcangyfrif ar gyfer 2013-14 yn gofyn am £450,000 i gyflawni'r un swyddogaeth. Mae hyn yn gynydd o £250,000.

38. Dywedodd yr Archwilydd Cyffredinol yn y ddogfennaeth sy'n gysylltiedig â'i amcangyfrifon fod gan Swyddfa Archwilio Cymru, fel corff sy'n archwilio'r sector cyhoeddus, rôl allweddol i'w chwarae o ran helpu cyrff cyhoeddus i nodi cyfleoedd i wneud arbedion. Yn ôl yr adborth a gafodd gan randdeiliaid, gellir gwneud hyn yn fwy effeithiol drwy gynyddu buddsoddiad mewn gweithgareddau fel y Gyfnewidfa Arfer Da a thrwy greu arfau ychwanegol, gan gynnwys cyfres newydd o adroddiadau a chanllawiau i'r sector cyhoeddus sy'n fyrrach ac yn fwy amserol. Yn y ddogfennaeth sy'n gysylltiedig â'i amcangyfrifon, tynnodd yr Archwilydd Cyffredinol sylw at y Canllaw ar Leihau Costau yn enghraifft o adnodd o'r fath, gan ei fod yn rhoi canllawiau a chyfarwyddyd ynghylch rheoli lleihad mewn gwasanaethau cyhoeddus.

39. I ddangos sut y mae'r Gyfnewidfa Arfer Da yn ychwanegu gwerth at ei waith, rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol enghraifft inni o waith diweddar a wnaed gan ei swyddfa ar effeithlonrwydd ynni mewn perthynas â rheoli asedau. Nododd yr ymchwiliad hwn astudiaeth achos lle'r oedd un awdurdod wedi gosod meddalwedd arbed ynni ar 400 o gyfrifiaduron personol/cyfrifiaduron bwrdd gwaith yn y sefydliad. Y gost o brynu'r feddalwedd hon oedd £39,000, ond sicrhodd arbedion ynni gwerth tua £80,000 bob blwyddyn.

40. Yn ôl yr Archwilydd Cyffredinol, rhannwyd yr astudiaeth achos hwn ymhlith y gweithgor Rheoli Asedau Cenedlaethol ac yn fyd-eang drwy'r Gyfnewidfa Arfer Da. Yn y ddogfennaeth sy'n gysylltiedig â'i amcangyfrifon, dywedodd yr Archwilydd Cyffredinol ei fod yn ymwybodol bod o leiaf ddau sefydliad arall wedi mabwysiadu'r dull hwn o weithredu wedi hynny, a bod y cam hwn wedi arwain at arbedion blynyddol o £160,000 o leiaf. Roedd yr Archwilydd

Cyffredinol o'r farn y byddai "buddsoddiad uwch yn fy ngalluogi i wneud llawer mwy o waith yn y maes hwn."¹⁸

41. Buom yn holi'r Archwilydd Cyffredinol ynghylch a fyddai hwn yn gais a wneir eto, a chadarnhaodd y byddai'n ystyried ei fod wedi'i ymgorffori yn y llinell sylfaen o hynny ymlaen.¹⁹ Eglurodd yr Archwilydd Cyffredinol hefyd y byddai'r arian hwn yn cael ei ddefnyddio i ddatblygu ei borth ar y we ac i ddarparu seminarau ychwanegol ar arfer da yn dilyn ymchwiliad. Eglurodd fod y gost o ddarparu un seminar ar arfer da yn aml wedi'i hymgorffori yn y gost o gynnal ymchwiliad. Serch hynny, gan ddefnyddio rheoli grantiau fel enghraifft, rhannodd yr Archwilydd Cyffredinol ragor o wybodaeth am y materion a ddaeth i'r amlwg wrth gynnal seminar:

"it became clear that the Welsh Government needed another five or so seminars to cover all the staff who needed to be exposed, if you like, to the good practice. There was only so much that I had built into the studies. Normally, I build one session on good practice exchange into most studies, but I am looking to increase that number."²⁰

42. Rydym o'r farn fod cryn werth, o bosibl, mewn cael system lle bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn darparu seminarau ar arfer da. Credwn y gallai'r gwariant hwn leihau costau ar raddfa ehangach ar draws y sector cyhoeddus ac, felly, gallai sicrhau gwerth rhagorol am arian.

43. Fodd bynnag, credwn hefyd fod yn rhaid i'r gwariant ychwanegol hwn arwain at ganlyniadau clir a mesuradwy yn yr hirdymor. Er ein bod yn cefnogi cais yr Archwilydd Cyffredinol am gynnydd, rydym hefyd yn argymhell ei fod yn cyhoeddi adroddiadau effaith ar yr arbedion mesuradwy (yn ogystal ag unrhyw fuddion anfesuradwy) a wireddir o ganlyniad i'w ymchwiliadau—gan gynnwys seminarau dilynol ar arfer da. Rydym yn cydnabod y byddai'n rhaid cyhoeddi adroddiadau effaith o'r fath ar adeg briodol ar ôl cwblhau'r ymchwiliad gwreiddiol.

Rydym yn argymhell bod yr Archwilydd Cyffredinol yn cynhyrchu adroddiadau effaith ar yr arbedion mesuradwy a'r buddion

¹⁸ Swyddfa Archwilio Cymru, Amcangyfrif o incwm a threuliau swyddfa'r Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben ar 31 Mawrth 2014, Para 33

¹⁹ Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012, Para 16

²⁰ Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012, Para 16

**anfesuradwy a wireddir o ganlyniad i'w ymchwiliadau, gan
gynnwys y rhai a geir o ganlyniad i'r Gyfnewidfa Arfer Da.**

3. Cynnal rhaglen gwerth am arian wrth ymateb i geisiadau am ymchwiliadau ad hoc

44. Yn y ddogfennaeth sy'n gysylltiedig â'i amcangyfrifon, mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn gwneud cais am swm ychwanegol o £250,000 i sicrhau y gall gynnal ei raglen gwerth am arian a gynlluniwyd ymlaen llaw. Atgoffodd yr Archwilydd Cyffredinol ni mai diben y rhaglen yw rhoi sylw cynhwysfawr i'r sector cyhoeddus yng Nghymru. Fodd bynnag, nododd fod yr angen i ddargyfeirio adnoddau i brosiectau brys y mae angen ymateb yn brydlon iddynt wedi arwain yn y gorffennol at oedi mewn perthynas â'r gwaith o gynnal ymchwiliadau unigol, neu at ohirio'r gwaith hwnnw. Er enghraifft, gofynnwyd i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal ymchwiliadau arbennig i'r materion a ganlyn, gan eu bod o gryn ddiddordeb i'r cyhoedd a chan fod ganddynt broffil uchel:

- cydberthynas Llywodraeth Cymru â Chymdeithas Lleiafrifoedd Ethnig Cymru Gyfan; a
- phroses gaffael Llywodraeth Cymru a'r camau a gymerwyd ganddi i waredu hen Westy River Lodge, Llangollen.

45. Dywedodd yr Archwilydd Cyffredinol wrthym ei fod, yn fwy cyffredinol, yn bwriadu cyflwyno cyfres newydd o astudiaethau gwerth am arian sy'n fyrrach ac yn fwy amserol.

46. Heb yr arian ychwanegol hwn, dywedodd yr Archwilydd Cyffredinol y byddai'n anochel y ceir oedi o ran y gwaith o gyflawni ei Raglen o Astudiaethau Cenedlaethol pan fyddai ceisiadau am waith ad hoc yn codi.²¹ Dywedodd:

"Currently, you provide funding to allow me to carry out something of the order of 10 to 12 value-for-money studies each year. If I do not get that extra money, I will simply be shifting one study in order to allow another study to take place. For example, AWEMA took the place of a study that was intended to look at the impact on the third sector of the various funding decisions that the Welsh Government was taking under austerity, and the role that the third sector could

²¹ Swyddfa Archwilio Cymru, Amcangyfrif o incwm a threuliau swyddfa'r Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben ar 31 Mawrth 2014, para 33

play in that regard. I simply could not afford to do that study and AWEMA alongside each other.”²²

47. Gofynasom i'r Archwilydd Cyffredinol am ragor o fanylion am sut y bydd y swm hwn o £250,000 yn cael ei ddefnyddio. Wrth ymateb i'n cwestiynau, dywedodd:

“It would allow us to buy a range of resources, some of which may well be knock-on. For example, we could bring in extra contractors to carry out standard value-for-money activity and maintain the pattern of 10 to 12, while I use my staff on particular studies. In other cases, such as one that I am currently looking at, I need to buy in some extra speciality to deliver that study. So, this would give the flexibility that I would need to allow that study to take place.”²³

48. Awgrymwyd i'r Archwilydd Cyffredinol mai dull amgen o ddarparu'r arian hwn iddo fyddai iddo wneud cais am gynnydd atodol yn ei gyllideb pan fyddai'r angen am ymchwiliad ad hoc yn codi. Fodd bynnag, nododd yr Archwilydd Cyffredinol y byddai hyn yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cynulliad gytuno ar gynnydd o'r fath pan fyddai ymchwiliad ad hoc yn cael ei gynnal ac, felly, y gallai'r drefn honno wleidyddoli ei ymchwiliadau yn ormodol.²⁴

49. Rydym o'r farn fod y pryder hwn yn un rhesymol a bod gwerth i gais yr Archwilydd Cyffredinol am adnoddau ychwanegol i ymateb i anghenion annisgwyl ymchwiliadau ad hoc. Bu gan ymchwiliadau diweddar yr Archwilydd Cyffredinol broffil cyhoeddus hynod o uchel, ond nodwn fod yr angen am ymchwiliadau ad hoc wedi cynyddu'n hanesyddol dros nifer o flynyddoedd. Nodwn hefyd y gallai'r Archwilydd Cyffredinol, pe na fyddai angen yr adnoddau hyn arno (neu pe byddai angen rhan ohonynt yn unig arno), ddychwelyd yr arian hwn i Gronfa Gyfunol Cymru ar ddiwedd y flwyddyn.

50. Ar sail y ffactorau hyn, cefnogwn gais yr Archwilydd Cyffredinol am £250,000 i sicrhau y gall gynnal ei raglen gwerth am arian a gynlluniwyd ymlaen llaw pan fydd yr angen am ymchwiliadau ad hoc yn codi. At ddibenion tryloywder, rydym yn argymhell bod yr Archwilydd

²² Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012, Para 23

²³ Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012 Para 40

²⁴ Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012, Para 50

Cyffredinol yn darparu dadansoddiad manwl o sut y cafodd y defnyddiwyd y gronfa wrth gefn hon yn ei adroddiad blynyddol.

Rydym yn argymhell bod yr Archwilydd Cyffredinol yn darparu dadansoddiad manwl yn ei adroddiad blynyddol (ar gyfer 2013-2014 a thu hwnt) o sut y cafodd y gronfa wrth gefn o £250,000 ar gyfer cynnal ei raglen gwerth am arian a gynlluniwyd ymlaen llaw ei defnyddio. Rydym yn disgwyl y bydd y dadansoddiad hwn yn cynnwys gwybodaeth am unrhyw symiau a ddychwelwyd i Gronfa Gyfunol Cymru, o ganlyniad i'r diffyg angen (neu'r angen cyfyngedig) am ymchwiliadau ad hoc yn ystod y flwyddyn ariannol o dan sylw.

4. Goblygiadau'r Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) i Swyddfa Archwilio Cymru

51. Yn yr amcangyfrif gwreiddiol a ystyriwyd gennym ar 23 Hydref 2012, gwnaeth yr Archwilydd Cyffredinol gais am £250,000 ar gyfer 2013-14 i dalu costau'r trefniadau newydd a nodir yn y Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru). Mae ei bapur hefyd yn amcangyfrif y bydd angen swm ychwanegol o £350,000 ar gyfer 2014-15 i weithredu'r trefniadau newydd a fydd yn ofynnol o dan y Bil.

52. Nodasom fod y ffigurau hyn yn wahanol iawn i'r ffigurau sydd wedi'u cynnwys ym Memorandwm Esboniadol y Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru) a baratowyd gan Lywodraeth Cymru. Roedd y Memorandwm hwn yn datgan y byddai'r opsiwn a ffefrir o fewn y Bil yn arwain at gostau trosiannol o tua £20,000 a chostau blynyddol o tua £155,000.²⁵

53. Fodd bynnag, roedd yr Archwilydd Cyffredinol eisoes wedi datgan ei farn y byddai costau'r Bil, ar ei ffurf bresennol, yn llawer uwch na'r costau a amcangyfrifwyd yn y Memorandwm Esboniadol. Mewn gohebiaeth, rhoddodd fanylion am ei resymeg dros awgrymu y byddai'r costau'n llawer uwch na'r costau a amcangyfrifwyd gan Lywodraeth Cymru.²⁶ Dywedodd wrthym:

“There are transitional costs to do with setting up and issues to do with developing codes of audit practice. The codes in the Bill look as though they have been passed round policy branches in the Welsh Government with each one adding an extra requirement, so the codes have to be rewritten. In my own right, I have to prepare a freedom of information scheme and an equality scheme, as does the Wales Audit Office... Finally, there is an issue that we still need to bottom out to do with whether staff who carry out their work for me, as auditor general, despite the fact that they are employed by the Wales Audit Office, might fall foul of a taxation requirement.”²⁷

²⁵ Llywodraeth Cymru, y Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru): Memorandwm Esboniadol, yn ymgorffori'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol a'r Nodiadau Esboniadol, Para 96-97

²⁶ Archwilydd Cyffredinol Cymru, ymchwiliad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus i egwyddorion cyffredinol y Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru): amcangyfrif o gostau, 12 Hydref 2012.

²⁷ Y Cofnod, Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, 23 Hydref 2012, Para 58

54. Fodd bynnag, pan gyhoeddwyd yr adroddiad hwn, nid oeddem wedi cwblhau ein trafodaethau ar egwyddorion cyffredinol y Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru). Felly, credwn y byddai'n amhriodol inni gyflafareddu yn awr, i bob pwrpas, ar gyfanswm terfynol costau'r Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru).

55. Roeddem yn falch, felly, bod yr Archwilydd Cyffredinol wedi tynnu ei gais am swm ychwanegol o £250,000 ar gyfer 2013-14 yn ôl. Gellir gweld ei amcangyfrif diwygiedig yn atodiad 1 i'r adroddiad hwn.

56. Pan geir mwy o eglurder ynghylch y gwir gostau a fydd yn deillio o'r Bil terfynol, rydym yn rhagweld y gallai'r Archwilydd Cyffredinol gyflwyno cais atodol am gyllid, os bydd angen adnoddau ychwanegol o fewn blwyddyn ariannol 2013-14. Ar y sail honno, rydym yn rhagweld y byddai un o Weinidogion Cymru yn cyflwyno cynnig ar gyllideb atodol, ar gais gan yr Archwilydd Cyffredinol, a hynny ar unrhyw adeg ar ôl i gynnig y gyllideb flynyddol gael ei basio.

57. Yn yr un modd, rydym yn rhagweld y gallai'r Archwilydd Cyffredinol gynnwys amcangyfrifon ar gyfer y costau a fydd yn deillio o'r Bil terfynol yn y blynyddoedd ariannol sydd i ddod.

**Atodiad 1: Amcangyfrif o ofynion cyllidebol yr
Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a
ddaw i ben 31 Mawrth 2014**

WALES **AUDIT** OFFICE
SWYDDFA **ARCHWILIO** CYMRU

Hydref 2012
www.wao.gov.uk

Amcangyfrif o incwm a threuliau swyddfa'r Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2014

Amcangyfrif o incwm a threuliau swyddfa'r Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2014

Cyflwynwyd i Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan
Baragraff 12 o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Yr Archwilydd Cyffredinol a'r archwilywyr a benodir ganddo mewn llywodraeth leol yw archwilywyr allanol statudol y rhan fwyaf o'r sector cyhoeddus yng Nghymru. Maent yn gyfrifol am gynnal archwiliadau blynyddol o'r rhan fwyaf o'r arian cyhoeddus a gaiff ei wario yng Nghymru, gan gynnwys y £15 biliwn a ddyfernir yn flynyddol gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru. Mae Llywodraeth Cymru yn trosglwyddo elfennau o'r arian hwn i'r GIG yng Nghymru (dros £5 biliwn) ac i lywodraeth leol (dros £4 biliwn).

Mae'r Archwilydd Cyffredinol a'i staff yn gweithio o dan adain Swyddfa Archwilio Cymru, a sefydlwyd ym mis Ebrill 2005. Yr Archwilydd Cyffredinol yw Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru ac mae ganddo gyfrifoldeb personol am drefnu, rheoli a staffio'r Swyddfa yn gyffredinol yn ogystal â'i gweithdrefnau mewn perthynas â materion ariannol a materion eraill.

Rhoddir crynodeb o brif weithgareddau gweithredol yr Archwilydd Cyffredinol a'r archwilywyr a benodir ganddo mewn llywodraeth leol, ochr yn ochr â ffynonellau ariannu cysylltiedig, yn Atodiad 1 i'r amcangyfrif hwn. Caiff tua dwy ran o dair o'r gwaith archwilio blynyddol ei gyflawni gan staff Swyddfa Archwilio Cymru. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn rhoi'r gweddill ar gcontract allanol i gwmnïau cyfrifyddu yn y sector preifat.

Cyflwyniad a chrynodeb o'r gofynion cyllidebol	4
Dull gweithredu strategol	9
Amcangyfrif o incwm a threuliau	10
Gostyngiadau yn yr incwm o ffioedd	12
Arbedion ac arbedion effeithlonrwydd eraill	12
Costau ychwanegol yr eir iddynt	14
Meysydd lle y ceir ansicrwydd	15

Atodiadau

Atodiad 1 - Prif weithgareddau gweithredol yr Archwilydd Cyffredinol a'r archwilwyr a benodir ganddo mewn llywodraeth leol, a ffynonellau ariannu cysylltiedig	17
Atodiad 2 - Gofynion cyllidebol amcangyfrifedig yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2014	18
Atodiad 3 - Amcangyfrif o incwm a threuliau Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2014	20

Cyflwyniad a chrynodeb o'r gofynion cyllidebol

1 Fel yr Archwilydd Cyffredinol, mae'n rhaid i mi baratoi amcangyfrif o incwm a threuliau fy swyddfa (Swyddfa Archwilio Cymru) ar gyfer pob blwyddyn ariannol a chyflwyno'r amcangyfrif i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus¹.

2 Gwahoddaf y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus i archwilio'r amcangyfrif hwn o'm hincwm a'm treuliau ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2014 a'i osod gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.

3 Mae'r amcangyfrif rwyf yn ei gyflwyno yn darparu ar gyfer cynnydd o £0.5 miliwn yn yr arian refeniw y gofynnir amdano eleni, o £4.724 miliwn i £5.224 miliwn.

4 Rwyf yn ceisio'r adnodd ychwanegol hwn o £0.5 miliwn yn benodol er mwyn cynyddu lefel y cymorth y gallaf ei roi i gyrff cyhoeddus sy'n ceisio cynyddu effeithlonrwydd a sicrhau gwelliannau pellach, drwy arloesi, sy'n arbennig o bwysig yn y sefyllfa economaidd bresennol: fel y nodaf isod byddai £250,000 o'r swm hwn yn fy ngalluogi i gefnogi buddsoddiad ychwanegol yn y gwaith o rannu arfer da a byddai £250,000 yn fy ngalluogi i ymateb yn brydlon i geisiadau cynyddol am waith ad hoc heb beri oedi i'r gwaith o gyflawni fy rhaglen o astudiaethau cenedlaethol.

5 Yn ystod yr ychydig flynyddoedd diwethaf, rydym wedi hwyluso a llywio gwelliannau i wasanaethau, gwerth am arian a chyfranogiad dinasyddion ym mhob rhan o Wasanaethau Cyhoeddus Cymru drwy drosglwyddo gwybodaeth ardderchog gan ddefnyddio'r

Gyfnewidfa Arfer Da (y Gyfnewidfa). Er bod parch mawr tuag at ein gwaith ym maes arfer da, rwyf o'r farn nad ydym eto yn manteisio i'r eithaf ar botensial ein gwybodaeth archwilio a mynediad at arfer da er budd gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru. Bellach, rydym yn ceisio cynyddu'r buddsoddiad blynyddol yn y Gyfnewidfa £250,000, er mwyn cyflawni'r canlynol:

- gwelliannau pellach mewn gwasanaethau a gwell gwerth am arian drwy wneud defnydd helaeth o wybodaeth ac arfer da a ledaenir drwy broses o weithgareddau wyneb yn wyneb a gweithgareddau rhithwir;
- cynnwys dinasyddion yn fwy drwy fynd ati i ledaenu gwybodaeth drwy'r Gyfnewidfa.

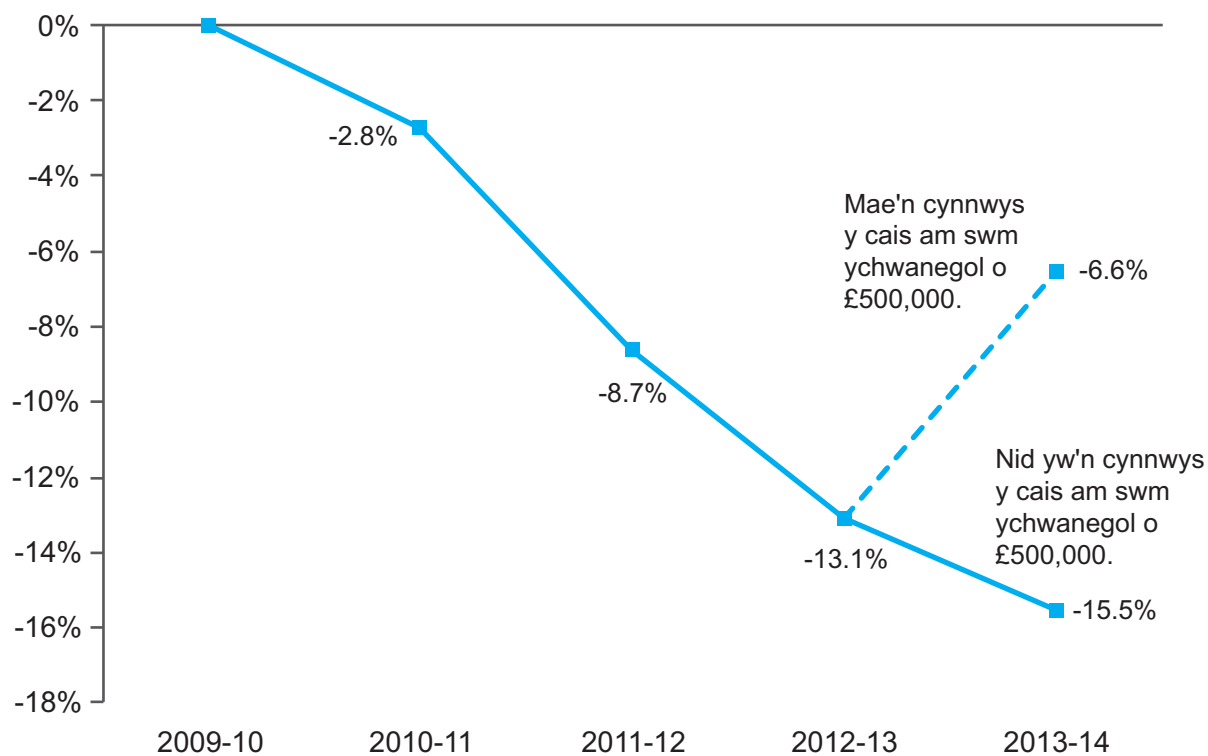
6 Bydd £250,000 o arian ychwanegol hefyd yn ein galluogi i ymateb yn brydlon i'r nifer gynyddol o geisiadau rwyf yn eu cael am ymchwiliadau arbennig a gwaith ad hoc, y mae rhai ohonynt wedi dod o'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus. Mae enghreifftiau diweddar wedi cynnwys yr ymchwiliadau i AWEMA a River Lodge. Heb yr arian ychwanegol hwn, mae'n anochel yr effeithir ar nifer yr astudiaethau cenedlaethol a gynlluniwyd ymlaen llaw y gallaf eu cyflawni, a fyddai'n effeithio ar fy ngallu i ymdrin â gwariant yn y sector cyhoeddus yng Nghymru mewn modd cynhwysfawr.

¹ O leiaf pum mis cyn dechrau'r flwyddyn ariannol y mae'n ymwneud â hi, fel y nodir o dan Baragraff 12 o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (Deddf 2006).

- 7 Rwyf wedi amlinellu yn adran Meysydd lle y ceir ansicrwydd yr Amcangyfrif hwn bod posibilrwydd y ceir costau ychwanegol yn dilyn gweithredu'r Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru). Ar ôl i mi gyflwyno f'Amcangyfrif gwreiddiol i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar 23 Hydref 2012, ac ar gais y Pwyllgor, rwyf wedi dileu'r costau o £250,000 yn 2013-14 sy'n ymwneud â'r Bil o'r Amcangyfrif terfynol. Byddaf yn cynnwys amcangyfrif wedi ei ddiweddarau o'r costau yr wyf o'r farn fyddai'n deillio o weithredu anghenion y Bil mewn Amcangyfrif Atodol, wrth i anghenion arfaethedig y Bil ddod yn fwy amlwg.
- 8 Heblaw am y £0.5 miliwn o arian ychwanegol a glustnodwyd, y dylid ei ystyried ar wahân, mae fy nghais am refeniw wedi'i rewi mewn termau arian parod ar y lefel a gymeradwywyd ar gyfer 2012-13, ac mewn termau real mae'n cyfateb i ostyngiad o 2.5 y cant yng nghostau fy swyddfa. Y refeniw a geisir ar gyfer 2013-14 yw'r isafswm sydd ei angen er mwyn i Swyddfa Archwilio Cymru barhau i ddarparu gwasanaeth effeithiol i'r cyrff a archwilir gennym ar ran pobl Cymru.
- 9 Nodaf yn yr amcangyfrif hwn fy mwriad i gadw lefelau ffioedd cyffredinol ar yr un lefel o arian parod ag ar gyfer 2012-13 (gostyngiad o 2.5 y cant mewn termau real yn dilyn gostyngiadau sylweddol pellach mewn termau real yn ystod blynyddoedd cynharach fel y dangosir yn **Arddangosyn 3**). Fodd bynnag, mae fy ngallu i gadw lefelau ffioedd ar y lefel hon, yn wyneb arbedion effeithlonrwydd o flwyddyn i flwyddyn, yn dibynnu ar gymeradwyo'r cais am adnoddau a geir yn yr amcangyfrif hwn.
- 10 Byddwn yn parhau i geisio arbedion ac arbedion effeithlonrwydd pellach lle bynnag y bo modd, a fydd yn golygu gwneud rhai penderfyniadau anodd fel sy'n digwydd ym mhob rhan o'r sector cyhoeddus. Fodd bynnag, ni fydd yr arbedion hyn ar y lefel a gyflawnwyd yn 2011-12, lle roedd gostyngiadau sylweddol yn ein sylfaen costau a'n gallu i gynhyrchu incwm ychwanegol wedi ein galluogi i ariannu darpariaethau ar gyfer trethiant gwerth mwy na £2.6 miliwn.
- 11 Mae'r ffaith ein bod yn gallu ariannu'r darpariaethau hyn o adnoddau presennol wedi atal cais am arian atodol gan y Cynulliad Cenedlaethol yn 2011-12. Ni fyddem wedi bod yn y sefyllfa hon pe na bai Swyddfa Archwilio Cymru wedi gohirio rhywfaint o wariant a gyllidebwyd yn wreiddiol ar gyfer 2011-12, a heb gymorth ac ymrwymiad llawer o aelodau o'm staff a weithiodd oriau ychwanegol i gyflawni prosiectau ychwanegol a gynhyrchodd incwm pellach gwerth tua £1.4 miliwn.
- 12 Roedd enghreifftiau o feysydd lle y bu'n rhaid i ni ohirio gwariant yn 2011-12 yn cynnwys gohirio gwariant cyfalaf ar unedau fideogynadledda ychwanegol sydd eu hangen i leihau ein gwariant ar deithio a chynhaliath ymhellach yn y dyfodol a gohirio dechrau IGNITE 2, sef ein rhaglen hyfforddi ar gyfer datblygu rheolwyr. Bydd angen ariannu'r gwariant hwn yn 2012-13 ac yn 2013-14.
- 13 Roedd yr incwm ychwanegol a gynhyrchwyd yn 2011-12 yn fwy nag erioed o'r blaen ac mae'n annhebygol o ddigwydd eto. Nodais yn fy llythyr dyddiedig 26 Medi 2012 i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ynglŷn â'm hadroddiad blynyddol a'r cyfrifon y prif resymau pam y cynhyrchwyd yr incwm ychwanegol hwn.

- 14** Dengys **Arddangosyn 1** yr amrywiant cronol mewn termau real yng nghyfanswm y gofyniad adnoddau refeniw net a geisiwyd ar gyfer y blynyddoedd 2009-10 i 2013-14. Bydd Aelodau'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yn nodi, hyd yn oed o ystyried y swm ychwanegol o £0.5 miliwn a geisir ar gyfer 2013-14, bod gostyngiad o 6.6 y cant mewn termau real wedi bod yn yr adnoddau net a geisir gennym yn ystod y cyfnod o bum mlynedd. Heb y cais ychwanegol hwn, sydd ei angen er mwyn helpu i hyrwyddo gwelliannau i wasanaethau cyhoeddus, y gostyngiad mewn termau real yw 15.5 y cant.
- 15** Yn **Arddangosyn 2(a)** rhoddaf amcangyfrif o sut y defnyddir yr adnodd refeniw net a geisir ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2014.
- 16** Rwyf hefyd wedi cynnwys cais am adnoddau cyfalaf gwerth £20,000 i helpu i ddatblygu ein seilwaith TGCh, megis adnewyddu serfwyr. Mae ein cyfrifiaduron ar yr un lefel mewn termau arian parod â'm cais ar gyfer 2011-12 (fel y dangosir yn **Arddangosyn 2(b)**).
- 17** Cyflwynir fy ngofynion cyllidebol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2014 mewn fformat sy'n briodol i'w gynnwys yng Nghynnig Cyllidebol y Gweinidogion yn **Atodiad 2**, ynghyd â'r gofyniad adnoddau net wedi'i gysoni â'r gofyniad hawlio arian parod o Gronfa Gyfunol Cymru.
- 18** Yn ogystal â'r symiau a ddangosir yn **Atodiad 2**, caf incwm o waith archwilio, asesu ac arolygu llywodraeth leol, nad yw'n rhan o'r swm i'w awdurdodi gan Gynnig Cyllidebol ond fe'i cynhwyswyd yn yr amcangyfrif hwn er gwybodaeth. Yn ystod 2013-14, amcangyfrifir bod y ffrydiau incwm hyn yn cyfateb i £9.825 miliwn, o gymharu â £9.576 miliwn yn 2012-13 (gweler **Atodiad 3** lle mae'r croniadau incwm amcangyfrifedig wedi'u cysoni â chyfanswm y ffioedd ac incwm arall).

Arddangosyn 1 - Yr amrywiant cronol mewn termau real yn y gofyniad adnoddau refeniw net a geisiwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer pob blwyddyn rhwng 2009-10 a 2013-14

Arddangosyn 2(a) - Amcangyfrif o'r defnydd a wneir o'r gofyniad adnoddau refeniw net yn 2013-14 a chymhariaeth â cheisiadau a gymeradwywyd ar gyfer 2012-13 a 2011-12

	Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2014 £'000	Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2013 £'000	Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2012 £'000
Archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian gan yr Archwilydd Cyffredinol	1,885	1,635	1,635
Gweithio gydag eraill i rannu dysgu, gan gynnwys darparu'r Gyfnewidfa Arfer Da	450	200	200
Rhoi cymorth i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a phwyllgorau eraill y Cynulliad Cenedlaethol	250	250	250
Ymateb i faterion a ddygwyd i'n sylw drwy ohebiaeth gan y cyhoedd, cynrychiolwyr etholedig ac eraill	80	80	80
Cymeradwyo ceisiadau i hawlio arian o Gronfa Gyfunol Cymru	15	15	15
Cyfraniadau at y canlynol:			
Hyfforddi a datblygu staff	792	792	850
Seilwaith TGCh	772	772	850
Cymorth technegol, ymchwil a datblygu	500	500	500
Datblygu a gwella busnes	360	360	453
Cyflawni dyletswyddau cydraddoldeb	80	80	0
Cydnabyddiaeth aelodau'r pwyllgor llywodraethu (a chostau newidiadau deddfwriaethol arfaethedig)	40	40	0
Cynllun ymadael gwirfoddol	0	0	550
Cyfanswm y gofyniad gwariant refeniw	5,224	4,724	5,383

Arddangosyn 2(b) - Amcangyfrif o'r gofyniad adnoddau cyfalaf net yn 2013-14 a chymhariaeth â cheisiadau a gymeradwywyd ar gyfer 2012-13 a 2011-12

	Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2014 £'000	Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2013 £'000	Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2012 £'000
Cyfanswm y gofyniad gwariant cyfalaf	20	16	20

Dull gweithredu strategol

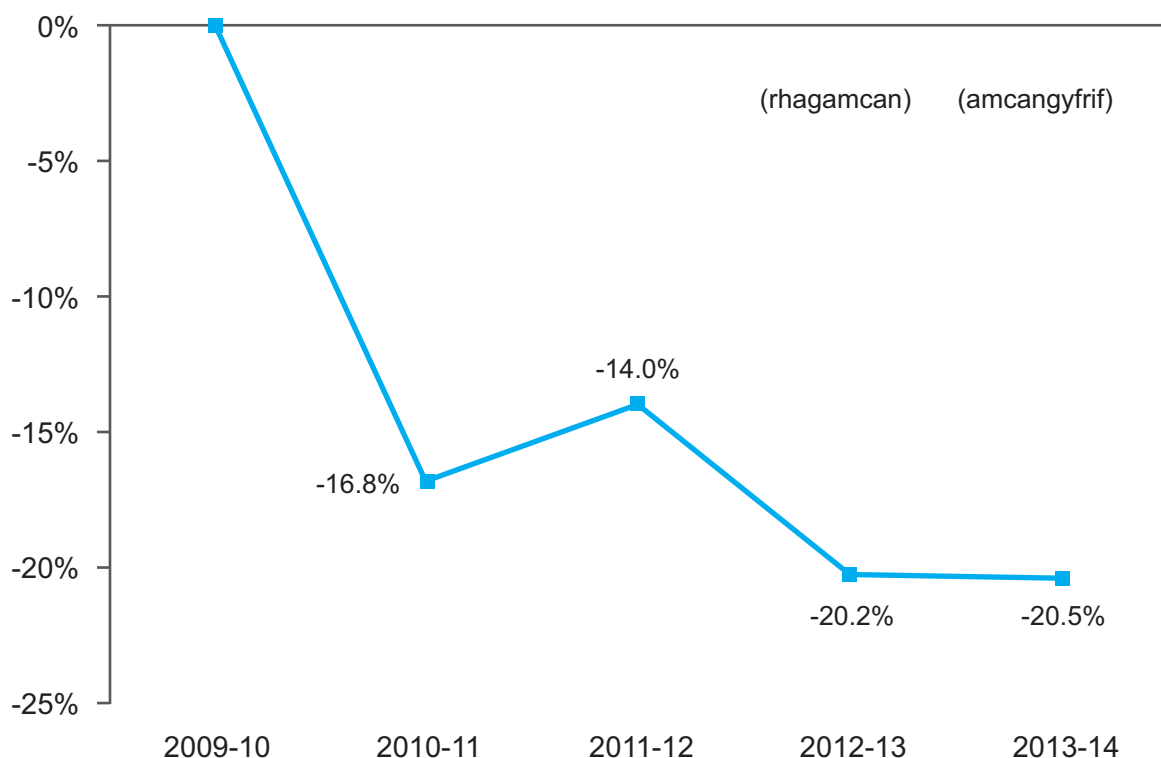
- 19** Yn fuan, byddaf yn ymgynghori ar strategaeth gorfforaethol newydd a fydd yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 2013 a 2016. O fewn fy nrafft ymgynghori byddaf yn nodi ymrwymïadau strategol i wneud y canlynol:
- gwneud gwaith gwerth am arian â 'phwyslais ar galedi' i helpu'r sector cyhoeddus yng Nghymru i sicrhau arbedion ac arbedion effeithlonrwydd eraill;
 - gwella ein gwaith ar feincnodi a chymharu perfformiad a chynyddu ein gweithgarwch rhannu gwybodaeth archwilio a chyfnewid arfer da er mwyn galluogi'r sector cyhoeddus yng Nghymru i fanteisio ar brofiadau mewn mannau eraill;
 - adolygu ein fframwaith archwilio er mwyn rhoi mwy o sicrwydd ynghylch effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu a materion eraill sydd o ddiddordeb i'r cyhoedd;
 - drwy ein gwaith archwilio, adrodd yn fwy cynhwysfawr ar gydymffurfiaeth â dyletswyddau sy'n ymwneud â datblygu cynaliadwy, cydraddoldeb a defnyddio'r Gymraeg a dangos ein bod yn cydymffurfio â'r dyletswyddau hynny;
 - gweithio'n agosach gyda chyrff adolygu allanol a gwella'r ffordd rydym yn rhedeg ein busnes yn ystod cyfnod pontio;
 - gwella'r defnydd rydym yn ei wneud o dechnoleg gwybodaeth ac adrodd yn fwy cynhwysfawr ar b'un a yw cyrff eraill yn gwneud y defnydd gorau ohoni.
- 20** Datblygwyd fy amcangyfrif er mwyn rhoi sylfaen i mi helpu i gyflawni'r ymrwymïadau strategol hyn.

Amcangyfrif o incwm a threuliau

21 Ceir fy amcangyfrif o incwm a threuliau Swyddfa Archwilio Cymru a'r gofyniad adnoddau net sy'n deillio o hynny ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2014 yn **Atodiad 3**.

22 Dengys **Arddangosyn 3** ac **Arddangosyn 4** y gostyngiadau cronol mewn termau real yng ngwariant refeniw Swyddfa Archwilio Cymru a'i hincwm o ffioedd archwilio yn y drefn honno rhwng 2009-10 a 2013-14.

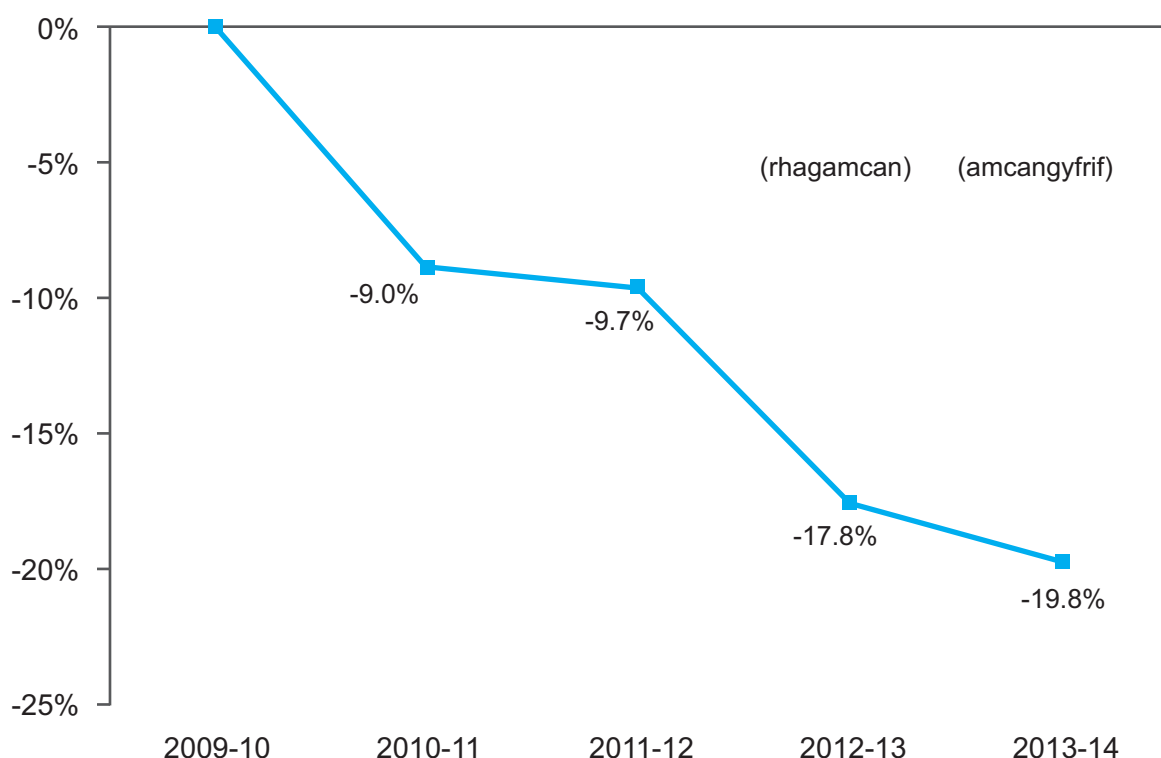
Arddangosyn 3 - Gostyngiad cronol mewn termau real yng nghyfanswm gwariant refeniw blyneddol Swyddfa Archwilio Cymru rhwng 2009-10 a 2013-14

23 Dengys **Arddangosyn 3** fy ymrwymiad parhaus i leihau fy ngwariant blynyddol, yr wyf yn amcangyfrif y bydd wedi gostwng 20.5 y cant mewn termau real rhwng 2009-10 a 2013-14 (gan gynnwys y swm ychwanegol o £500,000 rwy'n ceisio ei ariannu drwy'n amcangyfrif hwn). Fel yr esboniwyd ym **mharagraff 10-12** (uchod), mae'r cynnydd rhwng gwariant a gyllidebwyd ar gyfer 2012-13 a gwariant alldro yn 2011-12 i'w briodoli'n bennaf i'r penderfyniad i ohirio gwariant penodol yn 2011-12 a'n galluogodd i ariannu rhwymedigaethau treth hanesyddol a nodwyd gennym, a fyddai fel arall wedi gofyn am arian atodol gan y Cynulliad Cenedlaethol.

24 Fodd bynnag, ni allaf gynnal gwariant ar lefel 2011-12 yn ddi-ben-draw tra'n parhau i ddarparu gwasanaeth archwilio effeithiol ar ran pobl Cymru. Mae angen llawer o'r gwariant a ohiriwyd o 2011-12 er mwyn buddsoddi mewn staff a datblygiadau eraill a lleihau costau yn y tymor hwy (e.e. gwneud mwy o ddefnydd o gyfleusterau fideogynadleda i leihau gwariant ar deithio) a bydd angen ei ariannu yn 2012-13 neu yn 2013-14. Rwy'n bwriadu ariannu'r gwariant uwch hwn drwy bennu targedau ar gyfer effeithlonrwydd mewnol ar gyfer 2013-14 a sicrhau gostyngiad mewn gwariant o tua 2.5 y cant mewn termau real.

Arddangosyn 4 - Gostyngiad cronol mewn termau real mewn ffioedd a godir yn flynyddol ar gyrff a archwilir rhwng 2009-10 a 2013-14

Gostyngiadau yn yr incwm o ffioedd

- 25** Yn fy Amcangyfrif y llynedd ac wrth roi tystiolaeth lafar i'r Pwyllgor nodaf ein bod wedi cyflawni gostyngiad o £1.27 miliwn mewn termau arian parod (8 y cant) rhwng 2009 a 2011 yn y ffioedd a godwyd gennym am archwiliadau llywodraeth leol, y GIG a llywodraeth ganolog a gwaith ar gyfer llywodraeth leol. Cyflawnwyd y gostyngiad hwn drwy wneud arbedion cost, drwy wella effeithlonrwydd a thrwy weithio mewn modd mwy cymesur. Nodais fy mod yn bwriadu cyflawni gostyngiadau pellach o hyd at 5 y cant yn 2012-13 ond mai prin oedd y cyfle i gyflawni gostyngiadau pellach yn 2013-14. Mynegodd grŵp Gorchwyl a Gorffen y Pwyllgor rywfaint o bryder ynghylch maint y gostyngiad a gofynnodd i mi gadarnhau na fyddai gostyngiadau parhaus yn effeithio ar ansawdd fy ngwaith. Gallaf gadarnhau nad yw hyn wedi digwydd ac ategir y farn hon gan fy nhrefniadau monitro ansawdd.
- 26** Yn ystod 2013-14, bwriadaf gadw ffioedd ar lefel 2012-13 lle bynnag y bo modd a byddaf yn parhau i geisio arbedion effeithlonrwydd o ran ein dull archwilio er mwyn cyflawni gostyngiad cyfartalog mewn termau real yn ein ffioedd archwilio. Bydd hyn yn arwain at ostyngiad cyfartalog o 19.8 y cant mewn termau real mewn ffioedd archwilio ar gyfer pob corff a archwilir rhwng 2009-10 a 2013-14. Fodd bynnag, bydd y posibilrwydd o unrhyw ostyngiadau mewn ffioedd yn dibynnu ar amgylchiadau pob corff lleol. Rhaid i'r ffi fod yn ddigon i ariannu'r gwaith sydd ei angen er mwyn galluogi fy archwilwyr i gyflawni eu cyfrifoldebau'n briodol, gan ystyried amgylchiadau lleol megis yr amgylchedd llywodraethu, proffil risg, trefniadau ariannol a rheoli perfformiad, maint, cymhlethdod

a hanes blaenorol y corff o wella. Os bydd angen gwneud gwaith nas cynlluniwyd neu waith ychwanegol o ganlyniad i fethiannau gan gyrff a archwilir o ran darparu'r hyn sydd ei angen ar fy staff i wneud eu gwaith yn effeithlon, byddaf yn codi ffioedd ychwanegol sy'n gymesur â'r gwaith ychwanegol dan sylw. Caiff fy ngraddfeydd ffioedd eu meincnodi yn erbyn y ffioedd a godir gan asiantaethau archwilio eraill y DU, ac mae canlyniadau'r ymarfer ar gael ar wefan Swyddfa Archwilio Cymru.²

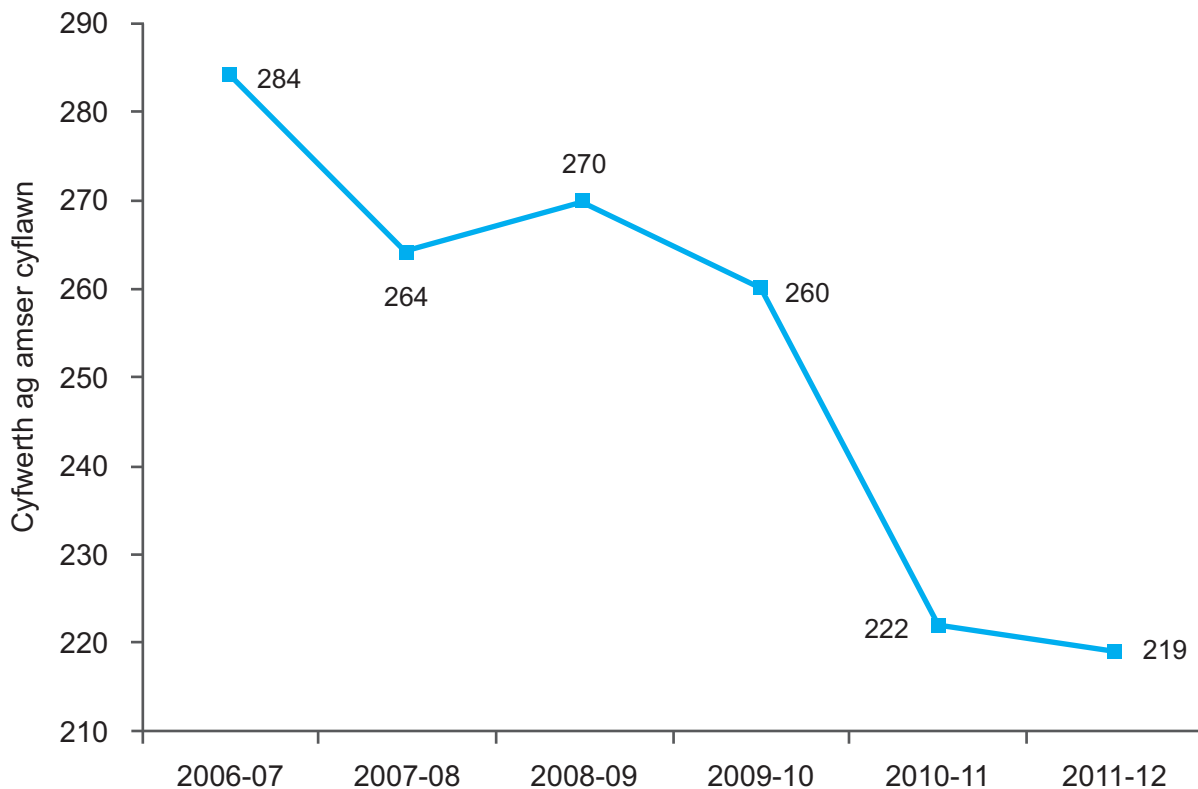
- 27** Yn ogystal ag arian gan Gynulliad Cymru ac incwm o ffioedd archwilio, rwyf hefyd yn cael grant blynyddol gan Lywodraeth Cymru i gefnogi fy ngwaith mewn llywodraeth leol ar Raglen Cymru ar gyfer Gwella. Rhwng 2009-10 a 2012-13 lleihaodd yr arian hwn 25.6 y cant mewn termau real i £1.347 miliwn. Rwyf wedi tybio, at ddibenion yr amcangyfrif hwn, y caiff y grant hwn ei rewi mewn termau arian parod ar £1.347 miliwn ar gyfer 2013-14 sy'n cyfateb i ostyngiad pellach o 2.5 y cant mewn termau real.

Arbedion ac arbedion effeithlonrwydd eraill

- 28** Mae pob corff sector cyhoeddus, gan gynnwys Swyddfa Archwilio Cymru, yn wynebu'r her o barhau i ddarparu'r gwasanaethau gorau posibl yn erbyn pwysau na welwyd mo'u tebyg o'r blaen ar arian cyhoeddus.
- 29** Yn gyffredin â llawer o gyrff cyhoeddus, maes gwariant mwyaf Swyddfa Archwilio Cymru yw cyflogau staff a chostau cysylltiedig. Dengys **Arddangosyn 5** y gostyngiad yn nifer y staff cyfwerth ag amser llawn yn ystod y cyfnod o chwe blynedd rhwng 2006-07 a 2011-12 (22.9 y cant) fel y nodir yn ein hadroddiad blynyddol a chyfrifon a archwiliwyd.

² www.wao.gov.uk/cymraeg/aboutus/4240.asp

Arddangosyn 5 - Nifer y staff cyfwerth ag amser llawn yn Swyddfa Archwilio Cymru yn ystod y cyfnod o chwe blynedd rhwng 2006-07 a 2011-12

30 Rwyf wedi gweithredu cynlluniau ymadael gwirfoddol yn ystod 2010-11 a 2011-12 er mwyn sicrhau dros amser gymysgedd o staff sy'n cyd-fynd yn agosach â gofynion gwaith yn y dyfodol (gan gynnwys recriwtio ar raddau is lle y bo'n briodol er mwyn sicrhau cymysgedd mwy darbodus o staff) a lleihau costau staff Swyddfa Archwilio Cymru ymhellach. Gadawodd 14 o aelodau o staff o dan gynllun 2010-11. Dangosodd staff lai o ddiddordeb yng nghynllun 2011-12 nag yr oeddwn wedi gobeithio a chafodd chwe aelod o staff ganiatâd i adael. O'r rhain gadawodd un yn 2011-12 a gadawodd y pump arall yn 2012-13. Cost cynllun 2011-12

oedd £0.35 miliwn, a fydd yn arbed £82,000 y flwyddyn. Cymeradwywyd swm ychwanegol o £0.55 miliwn i helpu i ariannu cynllun 2011-12. Defnyddiais £0.1 miliwn o'r swm ychwanegol a gymeradwywyd a dychwelwyd yr elfen nas gwariwyd o'r swm ychwanegol a gymeradwywyd i Gronfa Gyfunol Cymru.

31 Mae fy staff a minnau yn parhau i geisio arbedion effeithlonrwydd eraill a fydd yn ein helpu i leihau ein sylfaen costau ymhellach yn 2013-14 ac rwyf wedi gwneud gwahanol rannau o'r busnes yn gyfrifol am sicrhau arbedion effeithlonrwydd o tua 2.5 y cant er mwyn lleihau ein sylfaen costau ymhellach ar ôl 2012-13.

32 At hynny, rwyf bellach wedi rhoi trefniadau newydd ar waith ar gyfer y fflyd cerbydau yn Swyddfa Archwilio Cymru er mwyn helpu i wella diogelwch a lles staff, lleihau ein heffaith ar yr amgylchedd a sicrhau arbedion cost. Mae'r trefniadau newydd hyn yn cynnwys proses caffael cystadleuol ar gyfer darparwr fflyd newydd, cyfyngu'r dewis o gerbydau i dri gweithgynhyrchwr (y mae'n rhaid i bob un ohonynt gyrraedd y safonau diogelwch uchaf a pheidio ag allyrru mwy na 140g/cm²), lleihau'r lwfans teithio a mesurau i leihau pob math o deithio gan staff yn fwy cyffredinol, er enghraifft drwy wneud mwy o ddefnydd o gyfleusterau fideogynadledda. Mae'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus wedi comisiynu adolygiad gwerth am arian o'r trefniadau newydd hyn.

Costau ychwanegol yr eir iddynt

33 Er y byddwn yn parhau i adolygu ein gwariant a chyfyngu ar gyflogau yn unol â chanllawiau llywodraeth ganolog, rydym hefyd yn wynebu nifer o bwysau cynyddol o ran costau.

a Rwyf yn ceisio swm ychwanegol o £250,000 i ddatblygu'r gwaith rydym yn ei wneud ym maes arfer da. Fel archwilyr yn y sector cyhoeddus, mae gan Swyddfa Archwilio Cymru rôl allweddol i'w chwarae o ran helpu cyrff cyhoeddus i nodi cyfleoedd i gyflawni arbedion. Yr adborth a gawsom gan ein rhanddeiliaid yw y gallem wneud hyn yn fwy effeithiol drwy fuddsoddi mwy mewn gweithgareddau megis ein Cyfnewidfa Arfer Da a thrwy lunio adnoddau ychwanegol gan gynnwys cyfres newydd o adroddiadau byrrach a mwy amserol a chymhorthion i'r sector cyhoeddus. Mae ein Canllaw ar Leihau Costau, sy'n rhoi canllawiau a chyfarwyddyd ynghylch rheoli lleihad mewn gwasanaethau cyhoeddus, yn enghraifft o adnodd o'r fath.

b Drwy rannu arfer da, gall Cyrff yn y Sector Cyhoeddus nodi meysydd i'w gwella yn haws a sicrhau'r arbedion effeithlonrwydd mwyaf posibl. Er enghraifft, nododd ein gwaith diweddar ar effeithlonrwydd ynni wrth reoli asedau astudiaeth achos lle roedd un awdurdod wedi rhoi meddalwedd ar waith a osododd fesurau arbed ynni ar 400 o gyfrifiaduron personol/cyfrifiaduron bwrdd gwaith o fewn y sefydliad. Costiodd y feddalwedd hon £39,000 i'w phrynu a sicrhodd arbedion ynni gwerth tua £80,000 bob blwyddyn. Rhannwyd yr astudiaeth achos ymhlith y gweithgor Rheoli Asedau Cenedlaethol ac yn fyd-eang drwy ein Cyfnewidfa Arfer Da. Rydym yn ymwybodol bod o leiaf ddau sefydliad arall wedi mabwysiadu'r dull hwn o weithredu wedi hynny, a arweiniodd at arbedion blynyddol o £160,000 y flwyddyn o leiaf. Mae defnydd helaeth eisoes yn cael ei wneud o gynnwys y Gyfnewidfa Arfer Da ar wefan Swyddfa Archwilio Cymru. Yn ystod y flwyddyn rhwng Hydref 2011 a Hydref 2012, edrychwyd ar y deunyddiau a oedd eisoes wedi'u cyhoeddi ar y wefan mwy na 140,000 o weithiau. Bydd buddsoddiad uwch yn fy ngalluogi i wneud llawer mwy o waith yn y maes hwn.

c Rwyf hefyd yn ceisio adnodd ychwanegol o £250,000 er mwyn sicrhau y gallaf gynnal fy rhaglen gwerth am arian a gynlluniwyd ymlaen llaw y bwriedir iddi sicrhau y rhoddir sylw cynhwysfawr i'r sector cyhoeddus yng Nghymru tra'n darparu ar gyfer ymateb cyflym i brosiectau y mae angen eu cyflawni ar frys heb orfod gohirio gwaith a gynlluniwyd. Rwy'n cael nifer gynyddol o geisiadau am ymchwiliadau arbennig, y mae rhai ohonynt yn dod o'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus. Mae enghreifftiau diweddar wedi cynnwys yr ymchwiliadau i Awema

a River Lodge. Heb yr arian ychwanegol hwn, mae'n anochel y perir oedi i'r gwaith o gyflawni fy Rhaglen o Astudiaethau Cenedlaethol. Rwyf hefyd yn bwriadu cyflwyno cyfres newydd o astudiaethau gwerth am arian byrrach a mwya amserol.

- ch** Gan edrych y tu hwnt i 2013-14, mae fy staff wrthi'n amcangyfrif faint o waith ychwanegol y gall fod angen i ni ei wneud o ganlyniad i'r dyletswyddau ychwanegol posibl sy'n debygol o ddeillio o ddeddfu'r Bil Datblygu Cynaliadwy. Mae'n anochel y bydd y fath ddyletswyddau yn arwain at gostau datblygu a hyfforddi ychwanegol. Rwy'n rhagweld ar hyn o bryd yr eid i'r costau ychwanegol hyn dros gyfnod o dair blynedd rhwng 2014-15 a 2016-17 a byddai angen eu cynnwys fel ceisiadau am adnoddau ychwanegol yn yr amcangyfrifon ar gyfer y blynyddoedd hynny.

Meysydd lle y ceir ansicrwydd

Bil Archwilio Cyhoeddus (Cymru)

- 34** Ysgrifennais at Gadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar 5 Medi 2012 gan nodi fy marn ar Fil Archwilio Cyhoeddus (Cymru). Yn y llythyr hwnnw, mynegais y farn bod cost y Bil fel y mae yn debygol o fod gryn dipyn yn uwch na'r hyn a amcangyfrifwyd yn y Memorandwm Esboniadol. Yn fy llythyr canlynol dyddiedig 12 Hydref rwyf wedi rhoi dadansoddiad o'm hamcangyfrif o'r costau hyn. Fel a gytunwyd â'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, byddaf yn chwilio am arian ar gyfer y costau mewn Amcangyfrif Atodol ar gyfer 2013-14, unwaith y daw anghenion arfaethedig y Bil yn fwy amlwg.

Treth Ar Werth

- 35** Fel y nodwyd ym mhapurau amcangyfrifon yr Archwilydd Cyffredinol a hefyd yr adroddiad blynyddol a'r cyfrifon ar gyfer pob blwyddyn ers creu Swyddfa Archwilio Cymru yn 2005, mae trafodaethau yn parhau gyda Chyllid a Thollau EM ynghylch fy safbwynt ar Dreth Ar Werth (TAW). Mae fy amcangyfrifon mewn blynyddoedd blaenorol wedi nodi y gallai'r rhwymedigaeth bosibl sy'n gysylltiedig ag unrhyw newid yn fy statws TAW fod yn sylweddol ac y gallai ei gwneud yn ofynnol i mi wneud cais am adnoddau atodol yn y dyfodol.
- 36** Yn ystod 2011-12 dyfarnodd Cyllid a Thollau EM ar fy statws TAW ond mae trafodaethau yn parhau ynghylch y modd yr ymdrinnir â TAW ar waith a gwblhawyd ar fy nghyfer. Yn dilyn y dyfarniad hwn, ac yn seiliedig ar gyngor arbenigol annibynnol, gwneuthum ddarpariaeth sylweddol yn fy nghyfrifon ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2012 ar gyfer rhwymedigaethau hanesyddol posibl os bydd Cyllid a Thollau EM yn dyfarnu y dylid bod wedi trin y gwaith a gwblhawyd ar fy nghyfer yn wahanol at ddibenion TAW.
- 37** Er i mi lwyddo i wneud darpariaeth gyfrifyddu ar gyfer y rhwymedigaethau hanesyddol hyn, os bydd y rhwymedigaethau hyn yn crisialu, efallai y bydd angen i mi geisio arian ychwanegol o Gronfa Gyfunol Cymru fel y nodais yn fy llythyr i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus dyddiedig 26 Medi 2012. Mae hefyd yn bosibl y bydd yn rhaid i mi newid y ffordd rwy'n codi TAW yn y dyfodol. Os bydd hyn yn digwydd, mae'n debyg y byddai fy nghostau yn cynyddu tua £600,000 y flwyddyn, y byddai angen i mi ei gynnwys mewn amcangyfrif atodol ar gyfer y flwyddyn y rhoddwyd unrhyw newid ar waith gan Gyllid a Thollau EM.

Treuliau teithio a chynhaliaeth cyflogeion

- 38** Nodais yn fy adroddiad blynyddol a'r cyfrifon ar gyfer 2011-12 ei bod yn bosibl bod y ffordd y mae angen i'm staff weithio wedi arwain at sefyllfa lle mae rhai wedi sefydlu lleoliadau gwaith parhaol yn swyddfeydd y cyrff a archwilir gennyf. Mae'n bosibl y dylid bod wedi talu treth ac yswiriant gwladol mewn perthynas â rhai taliadau ar gyfer treuliau yr aed iddynt wrth deithio i'r swyddfeydd hyn. Rwy'n ymwybodol bod cyrff cyhoeddus eraill yng Nghymru ac asiantaeth archwilio arall yn y DU yn cael problemau tebyg. Rwyf wrthi'n cynnal trafodaethau â Chyllid a Thollau Ei Mawrhydi er mwyn datrys y mater hwn. Os bydd Cyllid a Thollau EM yn dyfarnu y dylwn fod wedi didynnu TWE wrth dalu'r treuliau hyn, efallai y bydd angen i mi geisio reffeniw ac adnoddau arian parod ychwanegol drwy amcangyfrif atodol.

Newidiadau deddfwriaethol: San Steffan

- 39** Yn fy amcangyfrif ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2012, pwysleisiais yr effaith y gallai diddymu'r Comisiwn Archwilio ei chael ar Swyddfa Archwilio Cymru. Mae effaith y newid hwn yn dod yn gliriach, ond mae problemau i'w datrys o hyd, megis trefniadau ar gyfer ymgymryd â'r Fenter Twyll Genedlaethol. Rwy'n adolygu'r sefyllfa hon yn barhaus er mwyn asesu unrhyw oblygiadau cost ac unrhyw oblygiadau gweithredol i Swyddfa Archwilio Cymru.

Atodiad 1 - Prif weithgareddau gweithredol yr Archwilydd Cyffredinol a'r archwilwyr a benodir ganddo mewn llywodraeth leol, a ffynonellau ariannu cysylltiedig

Gweithgaredd	Graddfa	Ffynhonnell y cyllid
Archwilio cyfrifon a baratowyd gan lywodraeth ganolog a chyrrff iechyd	Wyth set o gyfrifon a baratowyd gan Lywodraeth Cymru; 31 o gyfrifon eraill, gan gynnwys Comisiwn y Cynulliad; saith corff iechyd; a thair o Ymddiriedolaethau'r GIG.	Ffioedd a godir ar gyrff a archwilir.
Archwilio cyfrifon a baratowyd gan gyrff llywodraeth leol	22 o awdurdodau unedol, pedwar awdurdod heddlu, tri awdurdod tân ac achub, un o ymddiriedolaethau'r gwasanaeth prawf, tri awdurdod parc cenedlaethol, un bwrdd draenio mewnol, wyth cronfa bensiwn, tua 750 o gynghorau cymuned a chyrrff bach eraill.	Ffioedd a godir ar gyrff a archwilir.
Asesiadau gwella llywodraeth leol	Mae'n cynnwys archwiliadau o ran pa un a yw awdurdodau wedi cyflawni eu dyletswyddau mewn perthynas â chynllunio ar gyfer gwella a chyflwyno adroddiadau ar berfformiad, asesiadau i nodi pa mor debygol ydyw y cydymffurfir â dyletswyddau gwella ac arolygiadau arbennig. Fe'u cyflawnwyd mewn 22 o awdurdodau unedol, tri awdurdod tân ac achub a thri awdurdod parc cenedlaethol.	Ffioedd a godir ar gyrff a archwilir. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn rhoi arian grant i gefnogi gwaith asesu gwelliant.
Gwaith archwilio perfformiad lleol mewn cyrrff iechyd	Mae'n cynnwys asesiadau o drefniadau i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau. Fe'u cyflawnwyd mewn saith bwrdd iechyd a thair o ymddiriedolaethau'r GIG.	Ffioedd a godir ar gyrff a archwilir.
Ardystio hawliadau a ffurflenni grant	34 o gynlluniau llywodraeth leol (tua 800 o hawliadau sy'n werth cyfanswm o tua £1.6 biliwn), ochr yn ochr â hawliadau am gronfeydd strwythurol Ewropeaidd lle mae cyfanswm gwerth blynyddol yr hawliadau tua £300 miliwn.	Ffioedd a godir ar gyrff a archwilir.
Archwiliadau ac astudiaethau gwerth am arian	Fel arfer, cynhelir 12 o archwiliadau, astudiaethau ac allbynnau eraill yn ystod blwyddyn galendr, gan edrych ar werth am arian mewn meysydd allweddol o wariant cyhoeddus. Mae'r gwaith hwn yn aml yn cael ei wneud o safbwynt 'system gyfan' neu o safbwynt 'trawsbynciol', lle y caiff gwariant cyhoeddus ei archwilio ni waeth pwy sy'n darparu'r gwasanaethau.	Fe'u hariennir yn bennaf o Gronfa Gyfunol Cymru, ar ôl cael eu cymeradwyo gan y Cynulliad Cenedlaethol. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn rhoi arian grant i gefnogi astudiaethau llywodraeth leol.
Gweithgareddau pwysig eraill	Mae'n cynnwys: - gwirio ceisiadau i gymeradwyo hawlio arian o Gronfa Gyfunol Cymru; - gweithio gydag eraill i rannu dysgu, gan gynnwys darparu'r Gyfnewidfa Arfer Da; - ymarferion gwrth-dwyll ac ymarferion paru data eraill, gan gynnwys y Fenter Twyll Genedlaethol; - ymateb i faterion a ddygwyd i'n sylw drwy ohebiaeth gan y cyhoedd, cynrychiolwyr etholedig ac eraill; - rhoi cymorth i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a phwyllgorau eraill y Cynulliad Cenedlaethol; - gweinyddu Swyddfa Archwilio Cymru.	Fe'u hariennir yn bennaf o Gronfa Gyfunol Cymru, ar ôl cael eu cymeradwyo gan y Cynulliad Cenedlaethol. Caiff rhai gweithgareddau hefyd eu hariannu yn rhannol gan ffioedd a godir ar gyrff a archwilir.

Atodiad 2 - Gofynion cyllidebol amcangyfrifedig yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2014

Mae'n rhaid i Weinidogion Cymru gyflwyno Cynnig Cyllidebol blynyddol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru³ er mwyn awdurdodi, ymhlith pethau eraill:

- a yr adnoddau y gall yr Archwilydd Cyffredinol eu defnyddio yn ystod y flwyddyn ariannol;
- b yr adnoddau sy'n cronni i'r Archwilydd Cyffredinol y gall eu cadw (yn hytrach na'u talu i mewn i Gronfa Gyfunol Cymru);
- c y swm y gellir ei dalu o Gronfa Gyfunol Cymru i'r Archwilydd Cyffredinol.

Mae'r amcangyfrif a archwiliwyd ac a osodwyd gerbron y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus wedi'i ymgorffori yn y Cynnig Cyllidebol.

Ceir isod grynodeb o'r gofynion adnoddau ac arian parod hyn, na ellir ond darparu amcangyfrifon ar eu cyfer oherwydd amrywioldeb llifau incwm.

Gofynion cyllidebol amcangyfrifedig yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2013

Adnoddau ac eithrio adnoddau sy'n cronni i'w defnyddio gan yr Archwilydd Cyffredinol ar gyflawni swyddogaethau statudol yr Archwilydd Cyffredinol ac archwilwyr penodedig llywodraeth leol ac ar weinyddu Swyddfa Archwilio Cymru ⁴ .	£ miliwn
• Refeniw • Cyfalaf	5.224 0.020
Adnoddau sy'n cronni o ffioedd a thaliadau ar gyfer gwasanaethau archwilio a gwasanaethau cysylltiedig (ac eithrio ar gyfer gwaith archwilio, asesu ac arolygu llywodraeth leol); costau eraill a adenillir sy'n gysylltiedig â swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol; incwm amrywiol o gyhoeddiadau, cynadleddau, darparu gwasanaethau gweinyddol a phroffesiynol a thechnegol; costau a adenillir oherwydd staff wedi'u secondio; benthyciadau staff a ad-delir; taliadau prydlesu ceir a adenillir; a llog a geir ar falansau gwaith at ddefnydd yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer gwasanaethau cysylltiedig a gweinyddu Swyddfa Archwilio Cymru ⁵ .	£ miliwn 7,944
Gofyniad arian parod net o Gronfa Gyfunol Cymru i dalu'r symiau net sy'n ddyledus i'w talu yn y flwyddyn gan yr Archwilydd Cyffredinol ⁶ .	£ miliwn 5,224

3 O dan Adran 125 o Ddeddf 2006.

4 Dyma'r refeniw a'r gwariant cyfalaf net o ran adnoddau y gofynnir i'r Cynulliad Cenedlaethol eu hawdurdodi drwy'r Cynnig Cyllidebol o dan Adran 125(1)(a) o Ddeddf 2006.

5 Dyma'r incwm sy'n cronni i'r Archwilydd Cyffredinol (ac eithrio'r incwm sy'n codi o weithgareddau llywodraeth leol o dan Ran 1 ac Adran 33 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1999, Rhan 2 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Rhan 1 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009) y gofynnir i'r Cynulliad Cenedlaethol ei awdurdodi drwy'r Cynnig Cyllidebol o dan Adran 125(1)(b) o Ddeddf 2006 i'w ddefnyddio ar wasanaethau cysylltiedig yn hytrach na chael ei dalu i mewn i Gronfa Gyfunol Cymru.

6 Dyma'r arian parod sydd ei angen o Gronfa Gyfunol Cymru ar gyfer taliadau net amcangyfrifedig yr Archwilydd Cyffredinol (taliadau llai derbyniadau) sy'n ddyledus yn ystod y flwyddyn i'w awdurdodi gan y Cynulliad Cenedlaethol drwy'r Cynnig Cyllidebol o dan Adran 125(1)(c) o Ddeddf 2006.

Cysoni'r gofyniad adnoddau net â'r gofyniad hawlio arian parod o Gronfa Gyfunol Cymru

	Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2014 £000
Cais net am adnoddau – refeniw a chyfalfaf	5,224
Addasiadau	0
GOFYNIAD ARIAN PAROD NET	5,224

Atodiad 3 - Amcangyfrif o incwm a threuliau Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2014

		Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2014 £000
Treuliau	Costau sy'n gysylltiedig â staff	16,452
	Costau llety	907
	Costau hyfforddi a datblygu ⁷	260
	Costau TG	726
	Cyflenwadau a gwasanaethau	4,648
	CYFANSWM Y TREULIAU	22,993
Incwm	Ffioedd archwilio ac arolygu	14,301
	Grant Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella gan Lywodraeth Cymru	1,347
	Ffioedd ardystio grantiau llywodraeth leol	1,774
	Incwm arall	347
	CYFANSWM Y FFIOEDD AC INCWM ARALL	17,769
CYFANSWM Y GOFYNIAD GWARIANT REFENIW NET		5,224

⁷ Mae'n cynnwys amser staff a chostau uniongyrchol.

Cysoni'r amcangyfrif o groniadau incwm â chyfanswm y ffioedd ac incwm arall

	Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2014 £000
Incwm sy'n cronni i'r Archwilydd Cyffredinol heblaw am incwm sy'n deillio o weithgareddau llywodraeth leol	7,944
Incwm sy'n cronni i'r Archwilydd Cyffredinol o waith archwilio, asesu ac arolygu llywodraeth leol	9,825
CYFANSWM Y FFIODED AC INCWM ARALL	17,769

Tystion

Rhoddodd y tystion a ganlyn dystiolaeth lafar i'r Pwyllgor ar y dyddiadau a nodir isod. Mae trawsgrifiadau o'r holl sesiynau tystiolaeth lafar i'w gweld yn llawn yma:

<http://www.senedd.cynulliadcymru.org/mgIssueHistoryHome.aspx?Ild=1311>

23 Hydref 2012

Huw Vaughan
Thomas

Swyddfa Archwilio Cymru

Rhestr o dystiolaeth ysgrifenedig

Darparodd y bobl a'r sefydliadau a ganlyn dystiolaeth ysgrifenedig i'r Pwyllgor. Gellir gweld yr holl dystiolaeth ysgrifenedig yn llawn yma: <http://www.senedd.cynulliadcymru.org/mgIssueHistoryChronology.aspx?IId=1940&Opt=2>

Sefydliad

Swyddfa Archwilio Cymru

Cyfeirnod

PAC(4) 22-12 – Papur 5

Llythyr gan Archwilydd Cyffredinol Cymru—
amcangyfrif o gostau